

ХУРРИЯТ

2 - 8 февраль
2000 йил

5 (158) - сон

МУСТАҚИМ ГАЗЕТА

Чоршанба кунлари чиқади

1996 йил декабрдан чоп этила бошлаган

Миллий университет муборак бўлсин, азиз ватандошлар!

**ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ
УНИВЕРСИТЕТИГА
“ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ
УНИВЕРСИТЕТИ”
МАҚОМИНИ БЕРИШ
ТЎҒРИСИДАГИ
ФАРМОНИ БАРЧА
ХАЛҚИМИЗ ҚАТОРИДА
БИЗ – УШБУ
УНИВЕРСИТЕТНИНГ
СОБИҚ ТАЛАБАЛАРИНИ
ҲАМ
ТЎЛҚИНЛАНТИРИБ,
РУҲИМИЗНИ КЎТАРИБ
ЮБОРДИ**

ФАХР

УШАЛГАН ОРЗУ

Абдуқаҳҳор
ИБРОҲИМОВ

Миллий истиклол нақадар ҳаётбахш ва қудратли эканлигини яна бир бор юракдан чуқур ҳис этдик. Айни пайтда биз собиқ талабаларга таълим ва тарбия берган университет ректорлари Тошмуҳаммад Саримсоқов, Обид Содиковлар, домлаларимиз Содиқ Аҳмад Фирдавс, Аюб Фулом, Муҳаммад Турсун Собиров ва бошқаларнинг порлоқ хотирасини кўз олдимиздан ўтказдик.

Бу Фармон бизга алоҳида бир мамнуният бахш этди, яхши ният эртами кечми албатта рўёбга чиқишига ишончимизни оширди ва исбот қилди. Чунки биз ушбу университетнинг бир собиқ талабаси ва бир зиёли сифатида мазкур илм маскани миллий илм даргоҳига айланишини кўпдан бери орзу қилиб, “Мулоқот” журналининг 1991 йилги 5-сонидан чоп этилган “Маданият ва миллий қиёфа” деб аталувчи мақолани ёзган эдик. Унда айни шу масала – Тошкент университетини миллий университетга айлантиришни орзу қилиб, бу борадаги фикр-мулоҳазаларимизни жамоатчилик билан баҳам кўрган эдик. Фикримизнинг далили учун мақоланинг айрим жойларини яна кўздан кечира қолайлик. У шундай сатрлар билан бошланади:

2-бет

ХАБАР

МИСРЛИКЛАР ТУҲФАСИ

Мисрнинг Ўзбекистондаги Фавкулотда ва Мухтор элчиси, доктор Мамдуҳ Шавкий Мисрнинг берилган МДХ мамлакатлари билан техникавий ҳамкорлик жамғармаси томонидан китоблар мажмуасини бир қатор Ўзбекистон университетларига тақдим этди. Китоблар Самарқанд ва Наманган давлат университетлари ҳамда Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетларида фаолият кўрсатаётган араб тили ўқитиш марказларига совға қилинди.

Яна шунини айтиш лозимки, Ўзбекистонда Наврўзи олам тантаналари нишонланадиган кунларда Бухоро давлат университетида ҳам мана шундай араб тили ўқитиш маркази очилиши мўлжалланган.

Айни чоғда Савдо халқаро арбитражининг Коҳира бўлими ҳам Тошкент давлат юридик институтига мана шундай китоблар мажмуасини туҳфа этдики, улар умумий ва халқаро ҳуқуқ, савдо-сотик борасидаги қонунлар, савдо арбитражи ҳамда юриспруденциянинг бошқа соҳаларига оид адабиётлар, амалий қўлланмалардан иборат.

Мавлуда ҲОТАМОВА

“33+” КЛУБИ КЕНГАЙМОҚДА

Ўзбекистон Миллий Матбуот маркази қошида фаолият юритаётган “33+” клубининг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтди.

Унда клуб Президенти А.Қосимов 1999 йилнинг сентябрь-декабрь ойларида Ҳиндистонда таҳсил олиб қайтган радиожурналистлар З.Тожиёва, А.Абдусаматов, С.Нурматов, Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги Халқаро ахборот тахририяти ходими А.Каримовларни клуб аъзоллигига қабул қилишни таклиф этди.

Журналистлар ўзларининг сафар таассуротлари, Ҳиндистон оммавий ахборот воситалари тажрибалари, таҳсил чоғида амалга оширган ижодий ишлари ҳақида ҳисобот бердилар.

Ўзбекистон Миллий Матбуот маркази раиси, клуб вице-президенти А.Каримов “33+” аъзолари билими ва тажрибасидан журналист кадрлар тайёрлашда фойдаланиши, хусусан Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетининг Халқаро журналистика факультети талабаларига чет эл матбуоти тарихи ва замонавий хорижий журналистика курсларини ўқитишда кўмаклашиш ҳусусида сўзлади. Клуб аъзолари талабаларнинг ўқишларида фойдали бўладиган қўлланмаларни яратиш, Ўзбекистон билан Ҳиндистон ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорликни ривожлантиришга муносиб ҳисса қўиши ҳусусида фикр алмашдилар.

Муермон БОБОҚУЛОВ

ЖУРНАЛИСТ ТЕКШИРУВИ

“КОММУНА” “НАМУНА”ГА АЙЛАНДИ

Ишларда эса намуна бўлмади...

Раҳбарлик масъулияти... Бу тушунча заманида зил-залворли вазифалар, юртга, элга муҳаббат, эътиқод туйғулари ётади. Хўш, бугунги, янги замон раҳбари қандай бўлиши керак? Назаримизда, раҳбар аввало ўз қўли остидагиларнинг сунган тоғи, оғирлиги ҳам, энгиллиги ҳам елкадоши; асосийси, ўзи бошқараётган жамоанинг амалдаги қонунқўдалар доирасида ишлаши, нафақат ишлаши, балки ҳалол меҳнат ортидан ривожланиши ва манфаат топиши учун масъул бўлган шахидир. Ошғир, раҳбарнинг ҳар бир хатти-ҳаракати қўл остидагилар томонидан зимдан кузатилиши, турлича талқинларга учраши, баҳоланиши, очик-пишхон бахсларга, мунозараларга нишон бўлиши сир эмас. Демак, бугунги ишловчилар даврида ҳар бир катта-кичик раҳбарнинг масъулияти ортса ортадики, асло қаймамайди. Эро, жамиятимиз тубдан янгиланмоқда, тозаланмоқда, собиқ тоталитар тузумнинг қолдиқлари спуртири ташланади, янги ҳуқуқий демократик жамият қуриломоқда.

...Анджон вилоятининг Пахтаобод туманида бир жамоа ҳўжалиги бор. Бир пайтлари “Коммуна” колхозидеб номланган ҳўжалики машҳур раислардан Раҳимов узок йиллар бошқарган. У даврларда колхоз раиси

бўлиш осон эмасди: бир томондан осонга чиқариб, шотиси олиб қўйилган план, иккинчидан, есанг ҳам емасанг ҳам озинг қон эди — ҳам “катта”ларнинг, ҳам халқнинг кўнглини олиб ишлаш амримаҳол эди. Бирок Раҳимовни халқ ҳамон назат-хурмат билан тилга олади.

Мустиқилликка эришганимиздан кейин эски “даблада”ли номлар ўзгарди. Жамоа ҳўжалиги ҳам энди “Намуна” деб аталадиган бўлди.

Мақоламиз эл орасида машҳур собиқ раҳбар эмас, жамоа ҳўжалигининг бугунги аҳоли, тўғрироғи, бугунги раҳбари ва у киши фаолиятига бир назар ташлашга уриниш асосида ёзилди.

Сўраб-суриштиришимизга эса ана шу жамоа ҳўжалигида жойлашган Маданият кишлоғи фуқароларининг ҳўжалик раиси устидан ёзган раиснинг хати сабаб бўлди. Айтишимиз мумкин, раисга қарши гуруҳчалар қарда йўқ, деб. Тўғри, иш борки, бахш-мунозара бўлади, тарафдорлар, қаршилар бўлади. Бу — табиий. Бирок раҳбар қилаётган ишлардан эл-улус норози бўлса-чи?!

2-бет

ЭСКИ ГАП

ЧИПТАНИНГ НАРХИ...

4 январь куни қишқи таътилдан Тошкентга қайтиш мақсадида 4-5 кун илгарироқ билет олгани вокзалга бордим. Чунки билетни эртароқ олиб қўймасам, кейинроқ у таққил бўлиши табиий эди.

Олот тумани вокзалига кириб борганимда 4-5 талаба чиптахона олдидан навбат кутиб туришарди. 1 соат деганда зўра менга навбат тегди (Чиптачи ҳар бир билетни 15-20 минутда сотаётгани-да). Талабалик гувоҳномамини узатиб:

— Акажон, Бухоро - Тошкент поездига ярим баҳодаги билет қанча туради? — сўрадим сотувчидан.

— 893 сўм.

— Ҳали билетнинг тўлиқ баҳоси 1800 сўм бўлдими?

— Шунда амаки дудуқланди:

— Йўқ... — дея “аник” жаовб қайтарди.

— Унда билетни нега қиммат сотаяпсиз? — дея қизиксиндим.

— Нима дейсан ўзи, сен нимани тушунаринг? Билетлар олдидан заказ қилингани учун 200 сўм қимматга тушяпти.

Ноилж 900 сўм (билетнинг “ярим” баҳоси) га чипта сотиб олдим.

Орадан 2 кун ўтган, йўлим Когон томонга тушиб, Бухоро - Тошкент поездига баҳосини сўрасам, 700 сўм эканлигини айтишди ва буюртма қилинганда ҳам шунча бўлишини таъкидлашди.

Кўйингки, ўша кунлари Қорақўл вокзалда ҳам Бухоро - Тошкент поездига билетлар 700 сўмдан сотилганди. Фақатгина Олот вокзалда имтиёзли “Заказной” билетлар янги йилнинг биринчи кунидан 9 январьга 900 сўмдан сотилган.

Давлатимиз энгиллик яратиб турган бир пайтда айрим “шоввоз”ларнинг талаба кассасига қўл солишдан уялмагани мени ажаблантирди.

Комилжон ҲАСАНОВ,
талаба

МАКТУБ

ОВОЗА НГИЗГА БОРМАН—ДА, АКОСИ!

“Хуррият”ни мурожаат қилишдан аввал “Овоза”ни ўқийман.
Юзимга табассум югуради. Кейин...

Ана шунақа, “Хуррият”чилар! Газетангизни нишона сонидан буён ҳижжалаб ўқийман. Ўзимча “тадқиқот”лар қиламан: “Хуррият” нечта инсоннинг оғирини энгил қилди... “Хуррият” куюнса куюнаман, суюнса суюнаман. Кутаман, “Хуррият” қачон “Ашаддий муҳлис” танловини эълон қилар экан? Ана ўшанда мендан зўри топилармикан?

Биласизми, яхши кўрган газетангиз юрак оғригига дучор бўлганингизда зарур бўлган ҳақдорига ўхшаб қолар экан. “Хуррият” худди шунақа — менинг ҳақдоримга айланиб қолган. Буёғини сўрасангиз, шу “Хуррият”ни деб рўзгоримизда онда-сонда можаро ҳам чиқиб туради. Келингиз “мана шу савилнинг ўрнига икки кило пивэз олсангиз бўлмайми?” дея бобиллаб кетди. Қарангки, бу гаплар мендек кўнгли нозик одамга таъсир ҳам қилмайди. Ишонаверинг, мени “Хуррият”даги онда-сонда чиқиб қоладиган сийқа, айтилавериш шалогни чиқиб кетган гаплардан иборат мақола ранжитида, холос.

Тагин бир нарсани таъкидлашни жоиз деб биланман. Мени яна бир нарсга шайдо қилган. Бу — “Йўғ-эй!” қурмагур. Ўзи санокли ҳарфлардан иборат бўлса-да, ичиди кўп гап бор қурғунинг. Баян мендаям йиғилиб қолади — эшитганда “Йўғ-эй!” деб юборадиган гаплардан. Ана шунда бир-

икки улфатларга айтиб бераман. Кулишамиз. ...Яшашимиз шу тарзда давом этаяпти. “Хуррият”нинг янги сонини ҳар чоршанба энг биринчи бўлиб мен оламан.

Ҳозирча шу. Эсдан чиқиб қолган гаплар бўлса, кейин ёзиб юборарман.

Даврон НУРМАТОВ,
Навоий вилояти

— Кизим, бугун чоршанба, “Хуррият” келмабдимми?

ЙЎҒ-ЭЙ!

Иккиланиш учун ҳам журъат керак

ТУҲМАТ

“МЕН ҚАМАЛИБ ЧИҚДИМ”

Ёки қуруқ туҳматдан халос этган Республика
Прокуратурасига раҳмат!

1998 йилнинг ёз ойи бошларида журналистлар орасида миш-миш тарқади: эмишки, “Адолат” газетасининг Самарқанд вилояти бўйича ўз муҳбири Ялғош Сариев ҳибсга олинди. Машинасидан “қора дори” топилибди. Бу нохуш хабар қалам аҳлини жиддий ташвишга солди. Наҳотки?.. Шўқрин, тобора урчиётган ажабтовуру гапларга кўп ўтмай нукта қўйилди. Қуфринг умри қисқа экан, ҳамкасбимизга қўйилган айблар судга чиқиш у ёқда турсин, дастлабки терговдаёқ ўз исботини топмади...

Бирок бир неча ҳафталик пинҳоний таъйик, сўнг ҳибсдаги маънавий азоблар ўз таъсирини кўрсатиб улгурди: Я.Сариевнинг руҳи лат еди...

Кўни кеча Ялғош ака тахририятимизга кириб келди. Кўришдик. Қисқагина суҳбат сўнги яна эски гапга бориб тақалди. “Бўлиб ўтган воқеаларни коғозга туширсангиз бўлармиди?”, дедик журъатсизгина. “Туширдим — деди Я.Сариев. — Бирок чоп этасизларми?”

Бўлмаса-чи?!

Мана, ачиз муштарий, ваъдаимизни бажо қилишга киришдик... “ХУРРИЯТ”

Юзага чиққан адолатнинг лаззати ўзгача бўлади. Айниқсал, камерадаги сенга қўйилган, инсонийлик қадриятининг бир пул қиламан айбловдан сўнг лаҳзасини соч оқартирадиган “ширингина” азоблар, ҳар кўни терговчига, ўз-ўзинга берилган сўроқлар, сохта гувоҳлар, терговчининг тиржайган башараси...

Бир савол тинмай миямни титқилайди. Ажабо, 22716-жиноят иши қандай қилиб 11301-жиноят ишига айланиб қолди? Қандай қилиб мени жиноятчига айлантиришди? Воқеалар, саваллар миямга михланган қолгандай...

1998 йил 3 март. Собиқ терговчи Абдуҳақ Ортинковнинг Қўшрабат туман

прокурори Абдигани Абдуллаевнинг гапирқонуний хатти-ҳаракатлари ҳақида “Адолат” республика газетасига ёзган шикоят-аризасини текширишга киришдик. Туманда номларини ошқор қилмаслик шарт билан 22716-жиноят ишига тегишли бўлган учта ажабтовуру ҳужжат — Эрғаш Жуманбулбул ўғли номли ҳўжалик раиси Турсунқул Рустамовни айбланувчи тарикасида жавобгарликка тортиш ҳақида қарор, айбланувчига УзРЖКнинг 41-43-моддаларида кўрсатилган ҳуқуқларини тушунтириш ҳақида протокол, эҳтиёт чорасини қўллаш ҳақида қарорни қўлимга тутқазиндик. Ушбу ҳужжатлар асл нуска экани, бир пайтлар қайсидир жилдада бўлгани, игна, ил ўринлари, прокурор ва айб-

2-бет

УШАЛТАН ОРЗУ

"МИЛЛИЙ ҚИЁФАНИ миллий маданият шакллантиради. Миллий қиёфасиз эса миллатнинг ўзи ҳам йўқ. Дорилфунунлар миллий маданиятларнинг тамал тошларидир. Лекин дорилфунун миллий дорилфунун бўлган тақдирдагина шундайди. Акс ҳолда у халқ қисматига салбий ўрин тутиб, халқнинг миллий қиёфасини йўқота бориш қуролига айланиб кетиши ҳеч қачон эмас. Шу нуқтага назардан қараганда ҳозирги Тошкент дорилфунунининг халқимиз тақдирига тутган ўрни мураккабдир. 1918 йили атоқли маърифатпарвар Мунавварқори томонидан Туркистон халқ дорилфунуни сифатида ташкил этилган бу ўқув юрти қисмати туркий халқларнинг 9 минг йиллик тарихида энг машъул ва энг серғалава XX асрдаги тақдирга қиёс этса бўлади. Унга 1920 йили Туркистон давлат дорилфунуни номи берилиб, 98 фоиз оғуруқлик ўқишга қабул қилинган ва 2 йилдан бери қизғин фаолият кўрсатиб келаётган мусулмон бўлими ёпилди".

1958 йили бўлса керак, ҳар ҳолда бизлар талабалар эдик, бу дорилфунун Тошкент давлат дорилфунунига айлантирилди.

Қўлимиздаги янги маълумотларга қараганда, Ленин декрети билан тузилган Туркистон давлат университети номига шундай аталиб, аслида оғуруқлик учун таъсис этилган экан. Бунинг исботи шунки, 1920-1921 йилги ўқув йилида ўқувчиларнинг 3 нафар талаба таъхил қўрилган бўлиб, буларнинг бири ўзбек, иккинчиси қозоқ, учинчиси буюроқ яҳудийси бўлган. Ватанпарвар, эрксевар, миллий гурури қилми, илгари ташна халқ фарзандлари бу университетга ўқишга олинмагани сабабли улар 1921-1922 йиллардан бошлаб Германияга ва қисман Бухара таъхил қўрилган йўли оғуруқлик мажбури бўлганлар. Уларнинг умумий сони бир маълумотда 70 нафар, иккинчи маълумотда 200 нафарга яқин, учинчи бир маълумотда 300 дан ортиқ дейилади.

"Мазкур дорилфунун ёши хусусида. Тўғри, у 73 ёшга тўлди. Лекин бу деганимиз Туркистонда олий таълим ҳам 73 ёшда дегани эмас. Самарқанд, Бухоро, Хева, Кўхон, Андижон, Ғиждувон ва бошқа шаҳарларимизда сакланган қўлган қўлган олий ўқув юртилари қамда 500-600 йиллик тарихга эга. Бундан кўз юмиб бўлмайди. Ал-Фарғоний, ал-Беруний, ал-Форобий, ал-Хоразмий, ибн Синоларни еттиштирган олий ўқув юртиларимиз назарда тутасан, Туркистонда олий таълим 1200 йилдан ортиқ тарихга эга дейиш мумкин. Ахир, илм ўчоқлари бўлмаса, ал-жабр каби фанлар дорилфунунда вуҷудга келмасди-ку.

Маълумки, биргина Тошкентда 1911 йилда 26 мадраса бўлган. Улардан 23 таси 30-йилларда ва ундан кейин бузиб ташланган. Ҳозир Тошкентда 3 та мадраса - Бароққон, Қўқалдош ва Абдулқосим мадрасалари сакланиб қолган.

Афсуски, Туркистонда олий таълим Туркистон давлат дорилфунунидан бошланади, деган асосиз фикрни ҳам шу университетда дастлаб иш бошлаган шахслар тарқатишган экан. Октябрь инқилобига қадар Туркистон халқларининг фақат икки фоиз саводли бўлган эди, дейиш аҳдодаларимиз шайнига ҳақоратдир. Аслида асриимиз бошида юртимизда 30 фоиз аҳоли саводли бўлган. Уша пайтда бу рақам дунё миқёсида олдинги ўринлардан бирини эгалларди.

Турмуш сабоқлари шунини кўрсатадики, агар тобе бўлсанг, шайнингни истаганича топтай берар эканлар. Энди бунга йўл қўйишга ҳаққимиз йўқ. Ёлгонин ёлгон дея

Боши 1-бетда

"МЕНИ ҚАМАЛИБ ЧИҚДИМ"

Ёки қуруқ тухматдан халос этган Республика Прокуратурасига раҳмат!

Қўлимдаги ҳужжатлар худди шу жилдан олинган экан. Турсункул Рустамов аввалбошдан айбонлибди, ҳисобчи Фаизулло Шайевга ҳукм ўқилибди. Ҳар иккаласи ҳам муддатга ўтмаган 54895 та алоҳида аҳамиятга молик ҳужжатларни 261-фактура билан Нурута туман тайёрлов идорасига мақулуғатга топширилган айбонлибди. Тарғовда Баҳром Журақулов деган архивчининг номи ҳам тез-тез учрай бошлади. Бу шахс ким ўзи? Нурутага бориб, архив бошлиғи Наҳоршин ва тайёрлов идораси раҳбарлари билан учрашдим.

1998 йил 22 март. Хатда номи келтирилган собиқ котиба билан қариндошлари иштирокида суҳбатлашдим. Назаримда, фожеам шу кундан бошлангандай.

1998 йил 24 март. Туман ҳокими, прокурори вакили уйимга келиб текширишни тўхтатишди, акс ҳолда бир баалога йўлиқишимни айтган.

1998 йил 29 март. Собиқ ҳисобчи Фаизулло Шайев хатдаги фактлар учун ундан гумонсирашаётганини, ташвишу таҳликада қолганини айтди.

1998 йил 30 март. Хизмат сафари билан Навоий вилоятига боришда Нурута йўлида машинаمنى йўлдан сиқиб чиқаришга интилишди.

1998 йил 7 апрель. Тинимсиз таъкиб ва исқанжага олиндим. Ойлабдан ташвишдаман. Узини-ку майли, уларнинг туман марказида яшай хатарли бўлиб қолди. Холислар қаму қариндошларимни ҳам тинмай безовта қилишяпти.

Яна вақил келди. Эмишқиб, агар текширишни тўхтатмасам, ўзим ва оиламга ёмон бўлармиш. Уларнинг қўли узун, пули ҳам, юкорида қўлловчилар ҳам кўп эмиш. Маънодор айтишича, улар билан холи гапашиб олак, ёмон бўлмас экан. Ундан қўлушнинг ягона йўли - розилик. Эртага 8 апрел - ҳайит кунини, 9 апрел эрталаб вақил уйимга келадиган ва учрашув жойини тайин қиладиган бўлиди. "Чиройим оқилганини" қўриб вақил яйраб кетди. "Маъза қилиб яшайманми, азамат!" - деди елкамга қоқиб.

1998 йил 9 апрель. Эрта тонг соат 5.00 да ўрнимдан турдим. Келиннингизга: "Хализасином вақил келса, тахриратинини шойлишни қачирин билан йўлга чиқганини айтиб қўй", - деб тайинладим.

1998 йил 10-13 апрель. Мухаррир мақола тайёрлашга рўхсат берди.

Боши 1-бетда

олишга журъат ҳам керак. Давр шундайки, жасоратли бўлсанг яшаб қолсан, қалб ва қиёфанг сакланади. Миллат тақдирини учун биринчи навбатда зиёлиларимиз масъулдирлар. Ҳар бир миллат тароққибат даражасини унинг зиёлилари ватанпарварлик туйғуси билан белгилайдилар.

Шижоатли ва ватанпарвар Юртбошимиз йўлбошчилигида Ўзбекистонда давлат мустақиллиги ўрнатилган, халқимизни қамситишнинг ҳар қандай турига барҳам берилди. Шўролар даврида Тошкент давлат университети мустақиллақ ўлкадаги бир ўқув юрти сифатида пастарин муносабатда бўлиб келинган. Мисол учун 90-йиллар бошида Москва давлат дорилфунунида 16 минг, Тошкент давлат дорилфунунида эса 12 минг атоқли талаба илм олган. Москва дорилфунунига ҳар йили давлат хазинасидан 175 миллион сўм, Тошкент дорилфунунига эса 25 миллион сўм маблағ ажратилган.

Демак, мосқалик ва тошкентлик талабалар, гарчи улар тенг ҳуқуқли совет фуқаролари ҳисоблансалар-да, турли шароитда ўқиганлар. Тенглик бўлиши учун мустақил давлатнинг фуқароси бўлиш керак эди. Миллий истиқлолга эришганимиздан кейингина барча фуқароларимиз қаторида талабаларнинг талабалик ҳуқуқлари ҳам тўла тикланди ва таъминланди. Бунинг навқорон авлод қалб ва руҳан чўқур ҳис этмоғи лозим.

Мақолада баён этган эзгу орзуларимизнинг қўллари мустақиллик йилларида рўёбга чиқди.

Ниятимизнинг ҳолисчилиғини қарангки, Тошкент давлат университетининг шарқшунослик факультети негизида Тошкент давлат шарқшунослик институти очилди, унинг тарқибидан бир қатор факультетлар, бўлимлар, янги кафедралар тўзилди, институт қўшида лицей фаолият кўрсатмоқда. Бугина эмас, янги олий ўқув юрти Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети очилди, унинг қўшида ҳам ўз гимназисига бор. 1999 йилдан бошлаб Тошкент давлат жаҳон тиллари университетида янги факультет - халқаро журналистика факультети илк талабаларини ўз бағрига олди. Тошкент давлат Ислам университетининг очилиши қўлтуғ воқеалардан бўлиб, шарқшунослик фани равнақида, билмидон илмшунослиқ мутахассислар тайёрлашга давлат этилгандир. Булар ҳам миллий истиқлолимиз шарофатидандир.

Хулоса қилиб айтганда, мақола ёзилган ва топ этилган кезларда университетдаги ўқув-тарбия ишлари миллий заминдан узилмаган ҳолда олиб борилса, дейиш бир давлат, бир орзу эди, холос. Эндиликда орзу ушладди, асрий орзу Президент Фармони билан ўқтирилди! Ушбу Фармонни ўқиб асносида қалбимиз ва руҳимизда шундай бир ажиб қониқиш ҳосил бўлдики, кегаги орзунинг бугун ушалиб турса, бундан ортиқ инсоний бахт борми ўзи дунёда!

"XON"нинг тутунини ҳам шубҳасиз бизникидир!

Бизни турли ўй-хаёлларга етаклаган шикоят хатини қўлтиққа қистиришга, Андижон томон йўл олдиқ. Андижоннинг сермулозамат одамлари бор бўлиши, кишига сўраган манзилнинг кўрсатишдан қарчасимас экан. Бундай дейишимиз сабаби, янги ном - "Намуна" кўчликлари нотаниш экан. Собиқ ном эса бизга номбулм эди. Биров "аввалги "Правда" деди, биров "Энгельс"... Хуллас, янги одамларнинг кўмагида, сўраб-сўраб ҳужжатли тоғдиқ. Бирок таассуфлар бўлисинки, энди раис Адхам Матисаевни топишнинг

"КОММУНА" "НАМУНА"ГА АЙЛАНДИ

Ишларда эса намуна бўлмади...

иложи бўлмади: у киши ҳозир таътилда экан. Журналист нима ҳам қила оларди, дерсиз. Чора қўришни-ку гапириб ўтирмасак ҳам бўлади - бу масъул ходимлар раҳбарлар чегига тушган вақолат. Биз эса имкон даражасида қўрилган, билганларимиз ва қўлимиздаги ҳужжатлар асосида шу мақолани қоралашга жазм этдик.

Келинг, аввало, шикоятда кўрсатилган бир машина можаросига тўхталайлик. **"1998-1999 йилларда Андижон консерва заводи орқали ҳўжаликнинг 1.000.000 сўмдан ортиқ ҳўжалик маблағи эвазига... ГАЗ-31 машинаси олинган, ана шу машина ҳўжаликнинг ҳисобидан йўқ ва ҳалигача хизмат номери олинмаган".** Энди ҳақиқий аҳвол билан танишсак ҳам бўлади. Ҳар ҳолда, можаронинг нимадан иборатлиғи ҳақида тасаввурга эга бўлингиз.

Боши 1-бетда

Ажаблансан киши, жомаонинг шундай катта маблағи эвазига олинган машина (биз нима учун олинди, деган саволни

ўртага қўймаймиз) ҳўжалик ҳисобидан бўлмаса? Келинг, аҳволини билиш учун ўқисайгина савол-жавоб ўтказайлик. Сиз сўранг: "Ўзи машина борми? Қачон, қаердан, ниманинг эвазига олинган, ким томонидан олинган?" Энди биз жавоб берайлик: "Машина бор. Ким томонидан, қачон, қаердан, ниманинг эвазига олинганини билмаймиз". Фақат сиз қизишманг, бу бизнинг жаобимиз эмас, ҳўжалик идорасида ўтирган жаобдорнинг жаоблари. Биз ҳужжатлар бўйича аниқ жаоб бермоқчи эдик,

рининг норозилиғи ҳам шундан келиб чиққан ва бу жуда ўринли. Балки Матисаев машинани "ёб кетиш"ни режалаштирмагандир, бироқ унинг хатти-ҳаракатлари шундай эътирос ўйотиши шубҳасиздир. Майли, жуда майдаллашиб кетмайлик-да, машина можаросини тўхтатаялик. Аммо савол уша савол: нима сабабдан машина 15 ой мобайнида ҳўжалик востилар китобига киритилмасдан келган ва нега у хайдовчи Мирзаевнинг номига шайхсий қилиб расмиёлаштирилган? Раис ўзига машина олиш

билан турли-туман гап-сўзлар бўлишини билгандир, албатта. Ахир ҳўжаликнинг ўзини ҳам ўйлаш керак-да! Шунинг учун **"1998 йил декабрда Андижон ун маҳсулотлари заводидан Андижон туман матбуотсавдо хиссадорлик жамиятига ҳўжаликнинг ҳисобидан 1.000.000 сўмлик ун олишга хат ва ишонч қозғоғи қилиб берилди ва унинг эвазига КСК-100 комбайни келтирилди"**. Селхозимия деган жойдан сўраб олиб келинган бечора комбайн халигача ишга яроқсиз, очикда занг бошиб ётибди. Шўрлик ҳамманинг эсидан чиқиб кетган шекилли, қачон олинганини ҳам биров аниқ билмайди. Табиийки, бунинг олди-берди ҳужжатлари йўқ, тўғривоғи, "қўриб бўлмайди" жойда: архивда. "Ҳой барака топурулар, ҳеч бўлмаса, техник ҳужжатлари бордир, улар архивга топширилмайди-ку" дейишингиз мумкин. Тўғри, биз ҳам шундай дедик. Аммо идорадагилар рақами билан хайдовчи Мирзаев Шўхратнинг номига расмиёлаштирилган. Бунинг қандай тушуниш мумкин? Ахир, машина Мирзаевники эмас-ку! Шайхсий машинасидан эгаси хоҳлаган пайтда, хоҳлаганидек фойдаланиши мумкин. Бироқ жомаонинг мулки ҳисобланган машинадан бундай фойдаланишнинг ўзи мумкинмас. Амалдаги қондаларга қўра, юридик шахсларнинг транспорт востилари хизмат номери билан (вилоят коти, иккита харф қўрсаткичи ва учта рақам ҳолда) юридик шахсининг номига (хайдовчисининг ёки раҳбарининг номига эмас!) расмиёлаштирилади. Бу уринда эса пул ҳўжалик аъзолариники, машина эса шайхсий... Ҳўжалик аъзола-

рининг норозилиғи ҳам шундан келиб чиққан ва бу жуда ўринли. Балки Матисаев машинани "ёб кетиш"ни режалаштирмагандир, бироқ унинг хатти-ҳаракатлари шундай эътирос ўйотиши шубҳасиздир. Майли, жуда майдаллашиб кетмайлик-да, машина можаросини тўхтатаялик. Аммо савол уша савол: нима сабабдан машина 15 ой мобайнида ҳўжалик востилар китобига киритилмасдан келган ва нега у хайдовчи Мирзаевнинг номига шайхсий қилиб расмиёлаштирилган? Раис ўзига машина олиш

билан турли-туман гап-сўзлар бўлишини билгандир, албатта. Ахир ҳўжаликнинг ўзини ҳам ўйлаш керак-да! Шунинг учун **"1998 йил декабрда Андижон ун маҳсулотлари заводидан Андижон туман матбуотсавдо хиссадорлик жамиятига ҳўжаликнинг ҳисобидан 1.000.000 сўмлик ун олишга хат ва ишонч қозғоғи қилиб берилди ва унинг эвазига КСК-100 комбайни келтирилди"**. Селхозимия деган жойдан сўраб олиб келинган бечора комбайн халигача ишга яроқсиз, очикда занг бошиб ётибди. Шўрлик ҳамманинг эсидан чиқиб кетган шекилли, қачон олинганини ҳам биров аниқ билмайди. Табиийки, бунинг олди-берди ҳужжатлари йўқ, тўғривоғи, "қўриб бўлмайди" жойда: архивда. "Ҳой барака топурулар, ҳеч бўлмаса, техник ҳужжатлари бордир, улар архивга топширилмайди-ку" дейишингиз мумкин. Тўғри, биз ҳам шундай дедик. Аммо идорадагилар рақами билан хайдовчи Мирзаев Шўхратнинг номига расмиёлаштирилган. Бунинг қандай тушуниш мумкин? Ахир, машина Мирзаевники эмас-ку! Шайхсий машинасидан эгаси хоҳлаган пайтда, хоҳлаганидек фойдаланиши мумкин. Бироқ жомаонинг мулки ҳисобланган машинадан бундай фойдаланишнинг ўзи мумкинмас. Амалдаги қондаларга қўра, юридик шахсларнинг транспорт востилари хизмат номери билан (вилоят коти, иккита харф қўрсаткичи ва учта рақам ҳолда) юридик шахсининг номига (хайдовчисининг ёки раҳбарининг номига эмас!) расмиёлаштирилади. Бу уринда эса пул ҳўжалик аъзолариники, машина эса шайхсий... Ҳўжалик аъзола-

рининг норозилиғи ҳам шундан келиб чиққан ва бу жуда ўринли. Балки Матисаев машинани "ёб кетиш"ни режалаштирмагандир, бироқ унинг хатти-ҳаракатлари шундай эътирос ўйотиши шубҳасиздир. Майли, жуда майдаллашиб кетмайлик-да, машина можаросини тўхтатаялик. Аммо савол уша савол: нима сабабдан машина 15 ой мобайнида ҳўжалик востилар китобига киритилмасдан келган ва нега у хайдовчи Мирзаевнинг номига шайхсий қилиб расмиёлаштирилган? Раис ўзига машина олиш

рининг норозилиғи ҳам шундан келиб чиққан ва бу жуда ўринли. Балки Матисаев машинани "ёб кетиш"ни режалаштирмагандир, бироқ унинг хатти-ҳаракатлари шундай эътирос ўйотиши шубҳасиздир. Майли, жуда майдаллашиб кетмайлик-да, машина можаросини тўхтатаялик. Аммо савол уша савол: нима сабабдан машина 15 ой мобайнида ҳўжалик востилар китобига киритилмасдан келган ва нега у хайдовчи Мирзаевнинг номига шайхсий қилиб расмиёлаштирилган? Раис ўзига машина олиш

рининг норозилиғи ҳам шундан келиб чиққан ва бу жуда ўринли. Балки Матисаев машинани "ёб кетиш"ни режалаштирмагандир, бироқ унинг хатти-ҳаракатлари шундай эътирос ўйотиши шубҳасиздир. Майли, жуда майдаллашиб кетмайлик-да, машина можаросини тўхтатаялик. Аммо савол уша савол: нима сабабдан машина 15 ой мобайнида ҳўжалик востилар китобига киритилмасдан келган ва нега у хайдовчи Мирзаевнинг номига шайхсий қилиб расмиёлаштирилган? Раис ўзига машина олиш

рининг норозилиғи ҳам шундан келиб чиққан ва бу жуда ўринли. Балки Матисаев машинани "ёб кетиш"ни режалаштирмагандир, бироқ унинг хатти-ҳаракатлари шундай эътирос ўйотиши шубҳасиздир. Майли, жуда майдаллашиб кетмайлик-да, машина можаросини тўхтатаялик. Аммо савол уша савол: нима сабабдан машина 15 ой мобайнида ҳўжалик востилар китобига киритилмасдан келган ва нега у хайдовчи Мирзаевнинг номига шайхсий қилиб расмиёлаштирилган? Раис ўзига машина олиш

рининг норозилиғи ҳам шундан келиб чиққан ва бу жуда ўринли. Балки Матисаев машинани "ёб кетиш"ни режалаштирмагандир, бироқ унинг хатти-ҳаракатлари шундай эътирос ўйотиши шубҳасиздир. Майли, жуда майдаллашиб кетмайлик-да, машина можаросини тўхтатаялик. Аммо савол уша савол: нима сабабдан машина 15 ой мобайнида ҳўжалик востилар китобига киритилмасдан келган ва нега у хайдовчи Мирзаевнинг номига шайхсий қилиб расмиёлаштирилган? Раис ўзига машина олиш

рининг норозилиғи ҳам шундан келиб чиққан ва бу жуда ўринли. Балки Матисаев машинани "ёб кетиш"ни режалаштирмагандир, бироқ унинг хатти-ҳаракатлари шундай эътирос ўйотиши шубҳасиздир. Майли, жуда майдаллашиб кетмайлик-да, машина можаросини тўхтатаялик. Аммо савол уша савол: нима сабабдан машина 15 ой мобайнида ҳўжалик востилар китобига киритилмасдан келган ва нега у хайдовчи Мирзаевнинг номига шайхсий қилиб расмиёлаштирилган? Раис ўзига машина олиш

рининг норозилиғи ҳам шундан келиб чиққан ва бу жуда ўринли. Балки Матисаев машинани "ёб кетиш"ни режалаштирмагандир, бироқ унинг хатти-ҳаракатлари шундай эътирос ўйотиши шубҳасиздир. Майли, жуда майдаллашиб кетмайлик-да, машина можаросини тўхтатаялик. Аммо савол уша савол: нима сабабдан машина 15 ой мобайнида ҳўжалик востилар китобига киритилмасдан келган ва нега у хайдовчи Мирзаевнинг номига шайхсий қилиб расмиёлаштирилган? Раис ўзига машина олиш

рининг норозилиғи ҳам шундан келиб чиққан ва бу жуда ўринли. Балки Матисаев машинани "ёб кетиш"ни режалаштирмагандир, бироқ унинг хатти-ҳаракатлари шундай эътирос ўйотиши шубҳасиздир. Майли, жуда майдаллашиб кетмайлик-да, машина можаросини тўхтатаялик. Аммо савол уша савол: нима сабабдан машина 15 ой мобайнида ҳўжалик востилар китобига киритилмасдан келган ва нега у хайдовчи Мирзаевнинг номига шайхсий қилиб расмиёлаштирилган? Раис ўзига машина олиш

рининг норозилиғи ҳам шундан келиб чиққан ва бу жуда ўринли. Балки Матисаев машинани "ёб кетиш"ни режалаштирмагандир, бироқ унинг хатти-ҳаракатлари шундай эътирос ўйотиши шубҳасиздир. Майли, жуда майдаллашиб кетмайлик-да, машина можаросини тўхтатаялик. Аммо савол уша савол: нима сабабдан машина 15 ой мобайнида ҳўжалик востилар китобига киритилмасдан келган ва нега у хайдовчи Мирзаевнинг номига шайхсий қилиб расмиёлаштирилган? Раис ўзига машина олиш

рининг норозилиғи ҳам шундан келиб чиққан ва бу жуда ўринли. Балки Матисаев машинани "ёб кетиш"ни режалаштирмагандир, бироқ унинг хатти-ҳаракатлари шундай эътирос ўйотиши шубҳасиздир. Майли, жуда майдаллашиб кетмайлик-да, машина можаросини тўхтатаялик. Аммо савол уша савол: нима сабабдан машина 15 ой мобайнида ҳўжалик востилар китобига киритилмасдан келган ва нега у хайдовчи Мирзаевнинг номига шайхсий қилиб расмиёлаштирилган? Раис ўзига машина олиш

рининг норозилиғи ҳам шундан келиб чиққан ва бу жуда ўринли. Балки Матисаев машинани "ёб кетиш"ни режалаштирмагандир, бироқ унинг хатти-ҳаракатлари шундай эътирос ўйотиши шубҳасиздир. Майли, жуда майдаллашиб кетмайлик-да, машина можаросини тўхтатаялик. Аммо савол уша савол: нима сабабдан машина 15 ой мобайнида ҳўжалик востилар китобига киритилмасдан келган ва нега у хайдовчи Мирзаевнинг номига шайхсий қилиб расмиёлаштирилган? Раис ўзига машина олиш

рининг норозилиғи ҳам шундан келиб чиққан ва бу жуда ўринли. Балки Матисаев машинани "ёб кетиш"ни режалаштирмагандир, бироқ унинг хатти-ҳаракатлари шундай эътирос ўйотиши шубҳасиздир. Майли, жуда майдаллашиб кетмайлик-да, машина можаросини тўхтатаялик. Аммо савол уша савол: нима сабабдан машина 15 ой мобайнида ҳўжалик востилар китобига киритилмасдан келган ва нега у хайдовчи Мирзаевнинг номига шайхсий қилиб расмиёлаштирилган? Раис ўзига машина олиш

рининг норозилиғи ҳам шундан келиб чиққан ва бу жуда ўринли. Балки Матисаев машинани "ёб кетиш"ни режалаштирмагандир, бироқ унинг хатти-ҳаракатлари шундай эътирос ўйотиши шубҳасиздир. Майли, жуда майдаллашиб кетмайлик-да, машина можаросини тўхтатаялик. Аммо савол уша савол: нима сабабдан машина 15 ой мобайнида ҳўжалик востилар китобига киритилмасдан келган ва нега у хайдовчи Мирзаевнинг номига шайхсий қилиб расмиёлаштирилган? Раис ўзига машина олиш

Ялғош САРИЕВ, журналист

деб ёзганман", деб туриб олди. Гофур Қаршиев эса "маъхус маълумотлар" дафтери архивга топширилган йили маълум қилди...

Шундай қилиб, Навоий вилоят ИИБ тергов бошқармаси 11301-жиноят ишын таркибидан жиноят аломатлари йўқлиғи учун 83-модданинг 2-қисми билан ҳаракатдан тўхтатди. Қоратори эса "номаълум шахс томонидан ташлаб кетилаётган" бўлиб чиқди ва Қўша-роқ тумани ички таъхил бўлимига айбдорни аниқлаш топшириги берилди. Шунгаъям орадан қарий бир ярини йил вақт ўтди. Кейин нима бўлди, дейсизми? Ҳасан Қодилов тинчгина пенсияга чиқиб кетди. Ҳоким қарори билан унга ўзи миниб юрган хизмат машинаси соғиб қилинди ва яна машина қайтариб олиб келинди. Прокурор Абдугани Абдуллаев қайсидагун гуноҳлари учун ва-зифасидан четлаштирилди. ИИБ ЖКБ бошлиғи Гофур Қаршиев, ДАИ инспектори Холмурод Эргашевлар ўша оғир жиноят содир этишда айбонлиб, терговга тортидилар.

Қўша-роқда биз фож атолаган жиноятчилик фактларининг бир қисмини очибди қолди. "Уш" операцияси учун ҳокимнинг иккитаси масалалар бўйича уринбосари, туман матбуот хиссадорлик жамияти раиси, "Пахтабан" бошқарувчиси, туман халқ таълими бўлими мудири, ҳисобчи ва кассири устидан суд жараёни бўлиб ўтди. Жиноят изини йўқотиш мақсадига Очил Қодилов номили ҳўжалик ҳужжатлари топилмади. Бу ерда отлар сувағ оққани ёки эски тракторга айбонли қолгани, "Қўша-роқ" ҳўжалигида тиллодан 1.200.000 минг сўм олдиди соғиб қилинган "Нексия"лар ҳақида гаройиб эрталаб пайдо бўлди. Айнқиса, "Акман-МК" фирмаси юрист талқиб қилибди, бу қайта очилмаган қўриқ" бўлиб турибди. Қай-нидди, бу фирма олиб борган товар-сиз пул операцияларини ўғрилик, қўшбўначилик фактларини ошқор этганидан бир мард топилса? Қўша-роқликлар бунга уринган муҳбир ўнлаб ҳалол ва виждонли кишиларнинг бадном қилинганини, "қоратори операцияси"нинг бошида ким турганини жуда яхши билишди. Лекин жиноят албатта ошқор қилиниши шарт. Бу ҳақиқат бугун учун ҳам, эртанги кун учун ҳам албатта айтилиши керак.

Ҳўш, қораторининг эгаси ким? Агар у мен бўлганимда муқарар жазо олардим. Қандай тўтқун бермас эрт - инсими-жинсими у, қонунга чап бериб юрар-верса?! Кочун қонунга баробар экан, адолат чала бўлмаслиги, бу оғу бошқа ҳалол одамларнинг ҳаётини қайта зарарламаслиғи учун, қўш ўшлар ёноқларда қотмаслиғи учун "Ушнинг номи ошқор қилиниши лозим!! Мўхтарам Президентимиз айтганидек, "Қонун устиворлиғи таъминланиши, ҳар бир жиноят тегишли жазосини олиши керак".

Ҳўш, қораторининг эгаси ким? Агар у мен бўлганимда муқарар жазо олардим. Қандай тўтқун бермас эрт - инсими-жинсими у, қонунга чап бериб юрар-верса?! Кочун қонунга баробар экан, адолат чала бўлмаслиги, бу оғу бошқа ҳалол одамларнинг ҳаётини қайта зарарламаслиғи учун, қўш ўшлар ёноқларда қотмаслиғи учун "Ушнинг номи ошқор қилиниши лозим!! Мўхтарам Президентимиз айтганидек, "Қонун устиворлиғи таъминланиши, ҳар бир жиноят тегишли жазосини олиши керак".

МАШРИК

ТАШРИФ

ГАМБИЯ ПРЕЗИДЕНТИ ЭРОНДА

ТЕХРОН. ЭИЖ Президенти жаноб Хотамий ўзининг гамбиялик ҳамкасбини расмий кутиб оларкан, шундай деди: "Эрон ўз алоқаларини барча мамлакатлар, хусусан, Африка ва мусулмон мамлакатлари билан ривожлантириш ҳамда мустақамлаш истагидadır. Шу маънода Африканинг мусулмон мамлакатлари сифатида Гамбия билан ҳамкорлик ўрнатилишини қўллаб-қувватлайди".

НИЯТ

АЛОҚАЛАР РИВОЖЛАНАДИ

ЖАКАРТА. Индонезиянинг коммуникациялар бўйича янги вазири Огум Гумор: "Коммуникация соҳасидаги ҳамкорликларнинг кенгайтириши Эрон билан бошқа соҳалардаги алоқаларнинг ривожланиши учун ижобий туртки бўлади. Индонезия ушбу ҳамкорликларнинг ривожланишини жуда истади", - деди.

Индонезиянинг коммуникация вазири ушбу мавзунда Эроннинг Жакартадаги элчиси Абдулла Зифан билан учрашувда изҳор қилди.

Маъмур учрашувда Эрон ва Индонезия ўртасидаги коммуникация алоқалари, хусусан, икки томонлама савдо-сотиқ ҳамининг, шунингдек икки мамлакат ўртасида саёҳат-ламунавигация ўсишига катта таъсир кўрсатувчи денгиз ва ҳаво транспортини ривожлантириш тўғрисида сўз юритилди.

Эроннинг Индонезиядаги Элчиси бу учрашувда икки мамлакат ўртасидаги ҳамкорликлар янада ривожланади ҳамда коммуникация алоқалари, икки мамлакат айирбошлашлари ўсишидаги муҳим омил бўлгани учун жиддий эътибор берилади, дея умид билдирди.

ЭИЖ Хабарномасидан олинди

ЯНГИЛИК

ТУРКМАНЛАР ЧЕКИШНИ ТАШЛАМОҚЧИ

Туркменистон Вазирлар Маҳкамаси томонидан чекишни ман қилиш тўғрисида чиқарилган фармон жаҳон афкор оммасини таъжубга солмаддан қўймади. Ушбу фармон Туркманбози Сапармурод Ниёзов томонидан тасдиқланганининг маълум сабаблари бор, албатта. Чунки Ниёзов 1997 йил Олмонияда юрак хасталиги билан оғриб, даволаниб қайтган эди. Муолажалардан соғ-саломат қайтган Туркманбози мамлакат олий раҳбариятига, жумладан, вазирларга чекишни ман этган эди. Уша фармойишдан озгина вақт ўтар-ўтмас, яқинда Вазирлар Маҳкамаси томонидан чекишни тақиқловчи фармон қабул қилинди. Унга мувофиқ чекишни тарғиб қилувчи барча рекламаларга чек қўйилиб, тамаки чеккан фўкарларга энг ҳам иш ҳақи, яъни 30 доллар миқдорида жарима солиш белгилан қўйилди. Бундан ташқари ҳозирда мамлакат ҳудудида фаолият кўрсатаётган барча тамаки саноти уюшмалари фаолиятига чек қўйиш тўғрисидаги бандлар ҳам бор.

Би-Би-Си радиосининг ушбу фармон юзасидан берган шарҳи кишини таъжубга солади. Гўёки Туркменистонда касодга учраган таъжубга чет эл тамаки саноти уюшмалари энди ўзбекистондан кўним топишни мўлжаллашаётган эмиш. "Коса тағида нимкоса" тарзида билдирилган ушбу фикр нимага асосланиб айтилганлиги кишини ўйлантиради.

Туркменистонда қабул қилинган фармоннинг демократия тамойилларига қанчалик мос келиши ёки келмаслиги жаҳон афкор оммаси томонидан ўз баҳосини топомқда.

Нурбек САЛОМОВ

Перу президентлигига давogarлик қилган собиқ номзод ва атоқли адиб Марио Варгас Ыоса билан сўхбат

Савол: Жаноб Варгас Ыоса, мамлакат президентлигига номзодлигиниз қўйилган пайтлардан бери сиз давлатлар ўзлари учун фаровонлик ёки номдорлик йўлини танлайдилар деб таъкидлашдан чарчамаяпсиз. "Учинчи дунё" мамлакатларидан жуда оз қисминга номдорликдан халос бўлишининг сабаби нимада?

В.Ыоса: Глобализация ер юзидеги барча мамлакатларга дунё иктисодиётига қўйилиши ва ўз имкониятидан фойдаланишига йўл очади. Бунинг учун халқ менталитетидега чуқур ўзгаришлар юз бериши жуда-жуда зарур. Хар бир киши ўз турмуш фаровонлигини яхшилаш бора-бора ҳажимат олдидега масъулдир. "Учинчи дунё" мамлакатларининг асариятида ўз масъулятини феодаллар, черков, иш билан таъмин этувчилар ва давлат зиммасига олаятти деб ҳисобланганмиз. Хозир Тайванда ҳеч ким жинси тикмайдди. Перуда эса тикишяпти - тикканда ҳам бу ҳодиса мамлакат иқболу учун зарур одим сифатида баҳоланяпти.

Савол: Глобализация эскидан сакланиб келаятган ижтимоий қадриятларини, миллий аънааналарини горат қилиб юборадиган деб ҳавотирга тушаётганлар ҳам йўқ эмас.

В.Ыоса: Жуда қўллаб-қўллаш янгилашни йўлига ўтиш жараёнида ангиллик билан чиқилмайдиган аънааналардан воз келганлар, бу - йўқотиш ҳисобланмаган. Мисол учун аёлларни одам ўрнида қўрмаётган толибонлар ҳукмронлик қилаётган Афғонистонга ўхшаш мамлакатлар янгила оламслиги муқаррар. Турги, қўна аънааналардан воз кечиш оғир, албатта, лекин илгор ўзгаришлар пировардида мамлакатни ўттиз йил бурун қолоқ бўлган ва эндиликда тур раққий топган мамлакатларга тенгшароиди.

Савол: Осиёдаги иктисодиётнинг оқсали ва инкисорлардан келиб чиқиб фаровонликка эришиш осонлик билан ва тўғридан-тўғри қўлга киритилмайдиган деб ҳулоса чиқариш мумкинми?

В.Ыоса: Осиёдаги кризис иктисодий маънода эмас, сиёсий инкисор туфайлидир. Аждаҳо мамлакатлар ҳақиқатан ҳам демократ бўлганларидега бундай кризис юз бермас эди. Лотин Америкаси мамлакатлари бундан ўзлари учун турги ҳулоса чиқаришлари даркор, яъни, демократиясиз бозор иктисодиёти жуда хавфли.

Савол: Авторитар тартибни маъқул қўраётган мамлакатларнинг бозор иктисодиётига ўтиши осон келмайдими?

В.Ыоса: Бўлмаган гап. Нима учун иктисод учун мақбул ҳисобланган демократия сиёсат учун номмақбул бўлиши керак? Перу мисолига қайтайлик. Чала ислотлар бераётган айрим жузбий самаралар ҳам мустабил режим туфайли доимо хавф остида қолиб келмоқда. Чилининг шароити бошқа. Бу кишига мамлакат мисолида демократия қандай ижобий ўзгаришларга йўл очади ҳаммага қўриқиб турибди. Диктатура - узбосиқлик дегани...

Савол: ...коррупцияга олиб келувчи ўзбошимчилик?

ИҚТИСОД

ЖАҲОН БАНКИ (ХАЛҚАРО ТИКЛАНИШ ВА ТАРАҚҚИЁТ БАНКИ ДЭБ ҲАМ ЮРИТИЛАДИ) АҚШДА 1946 ЙИЛ 25 ИЮНДАН ЎЗ ФАОЛИЯТИНИ БОШЛАЙДИ. УНИНГ АСОСИЙ МАҚСАДИ - КАМБАҒАЛЛИККА ҚАРШИ КУРАШ, РИВОЖЛАНАЁТГАН ДАВЛАТЛАР ИҚТИСОДИЙТИНИ ОЕКҚА ТУРИШДА КУМАКЛАШИШ, ИНСОНЛАРНИНГ ТУРМУШ ДАРАЖАСИНИ ЯХШИЛАШГА ҲАРАКАТ ҚИЛИШДАН ИБОРАТДИР. ЖАҲОН БАНКИНИНГ МУСТАҚИЛ ЮРИДИК МАҚОМГА ЭГА БЎЛГАН УЧ ФИЛИАЛИ МАВЖУД БЎЛИБ, БУЛАР - ХАЛҚАРО ТАРАҚҚИЁТ АССОЦИАЦИЯСИ, ХАЛҚАРО МОЛИЯ КОРПОРАЦИЯСИ ВА САРМОЯЛАРНИ ҲАР ТОМОНЛАМА КАФОЛАТЛАШ АГЕНТЛИГИДИР.

ИШОНЧЛИ ҲАМКОР

Бугунги кунда 176 мамлакат банкнинг аъзоси ҳисобланади. 7100 нафар малакали мутахассис Жаҳон банкнинг 100 дан зиёд давлатдаги ваколатхоналарида иш олиб борапти.

Мамлакатимиз мустақиллигини қўлга киритган, бошқа МДХ давлатлари сингари собиқ Совет Иттифоқи ҳудудидаги бозорлардан ҳамда субсидиялардан айрилиш, республикалар савдо алоқалари ва тўловларининг бузилиши, гиперинфляция ва ишлаб чиқаришнинг кескин қисқариб кетиши каби иктисодий-молиявий қийинчиликларни бошдан кечирди.

Ташқи дунё билан бўладиган муносабатларда мавҳумлик акс этиб турган бир шароитда ижтимоий ва сиёсий барқарорлиқни таъминлаш билан банд бўлган ҳукумат бозор иктисодиётига қаратилган тизим ислотларига босқичма-босқич ёндошувни қўллаш сиёсатини олиб боришга қарор қилди.

Ҳукуматнинг энергетика ва дон етиштириш борасида тез орада мустақилликка эришиши, кўп жиҳатдан муваффақият қозонган асосий экспорт маҳсулотлари (пахта ва олтин)ни жаҳон бозорига йўналтириши мамлакатимизнинг МДХ давлатларида 1990 йилларнинг бошида кузатишга илтиб чиқарилишининг ва аҳоли турмуш даражасининг кескин тушиб кетишидан кутариб қолди.

Шу маънода 1991-93 йилларда республикамизда реал ИИМ (Янги Ички Маҳсулот) атиги 14 фоизга камагани ҳолда МДХ бўйлаб бу кўрсаткич 40 фоизни ташкил этарди...

Энди мурдага ўтсак, мустақиллик йилларида мамлакатимиз иктисодининг юксалишида Жаҳон банки ҳам ўзига хос ўрин тутди. Ўзбекистон Жаҳон банки ва Халқаро тараққиёт уюшмасига 1992 йилнинг сентябрида аъзо бўлганди.

Банкнинг институционал тараққиёт ва техникавий ёрдам учун ажратилган биринчи заъми (21 млн. АҚШ доллари) 1993 йил октябрда тасдиқланган бўлиб, у хусусийлаштириш ва давлат сектори ислотлари, қонунчилик, молиявий сектор тараққиёти, ижтимоий муҳофаза ва иш билан таъминлаш, энергетика ва телекоммуникацияларни ривожлантириш борасидаги дастурларни ишлаб чиқишни ўз ичига олганди.

1995 молия йилида бир йўла иккита заём тасдиқланди. Биринчиси зарур импорт маҳсулотлари билан боғлиқ харажатларни қоплаш учун валюта шаклида берилган Тикланиш заъми (160 млн. АҚШ доллари) бўлиб, унинг мақсади шаклланаётган хорижий валюта бозорини мустақамлаш ва хусусий секторнинг чет эл валютасидан фойдаланиш имкониятларини ошириш эди.

Жиддий кечиктиришлардан сўнг ҳали ҳам амалга оширилаётган иккинчи заём - Пахтачиликни модернизация қилиш лойиҳаси (66 млн. АҚШ доллари) Ўзбекистон жаҳон бозорига сўтиб чиқариш ва экспорт қилишнинг сифатини ошириш ва шу оқибатда унинг навлари ва нарҳини кўтаришни ўз ичига олади. Шунингдек, у чигит етиштириш ва сотиш соҳасига хусусий сармоялар киритиш жараёнини ҳам қўллаб-қувватлайди.

1998 молия йилида жами 127 млн. АҚШ долларидаги иборат учта лойиҳа тасдиқланди. Биринчиси, Сув таъминоти, санитария ва саломатлик лойиҳаси (75 млн. АҚШ доллари), Кувейт икти-

соний ва ижтимоий ривожланиш фонди (15.7 млн. доллар) ва Германиянинг Kreditanstalt für Wiederaufbau банки (6 млн. доллар) билан биргаликда молиялаштирилиб Орол денгизи инкисорни қучиб тасвир этган икки ҳудуд - Қоракалпоғистон ва Хоразм аҳолисини тоза ичимлик суви, мезёрдаги санитария шароити ва зарур тиббий билим билан таъминлашга қаратилган.

Иккинчиси, Европа қайта қуриш ва тараққиёт банки (19 млн. доллар) билан биргаликда молиялаштирилган Тошкент шаҳрини қичқидилардан тазолаш лойиҳасининг (24 млн. доллар) асосий мақсадлари шаҳарнинг мавжуд қичқидиларини йўқотиш тизимини янгилаш ҳамда, бу борада аҳолига хизмат кўрсатувчи тегишли идоралар ва муассасаларни бошқариш ва молиялаштириш тизимини секин-аста ислот қилишдир. Бу савоблик тадбир натижасида пойтахтимиз қиёфаси янада ўзгаради, шаҳар янада ободоналади.

Учинчиси, корхоналарнинг институционал тараққиёт лойиҳаси (28 млн. доллар) уларнинг икки тартибда хусусийлаштирилишини қўллаб-қувватлаш, хусусийлаштирилганларини таркибий жиҳатдан қайта қуришдан иборат. Шунингдек, мамлакатимизда шаклланиб келаятган капитал маблағлар бозори самарадорлигини ошириб, унга жамоатчиликни кенгрок жалб этиш, акциядорлар ҳуқуқини ҳимоя қилувчи қонунларни ишлаб чиқиш ҳам назарда тутилди.

Нихоят, 1999 молия йилида жами 55 млн. долларлик иккита лойиҳа амалиётга татбиқ этила бошлади. Саломатлик лойиҳаси (30

ИЖОД

ҲАММАГА ЁКИШИ ШАРТ ЭМАС

"Шайтанат"ни суратга олган режиссёр билан гурунглашдик

Сўхбатдошимиз ҳақида икки оғиз сўз: Жаҳонгир Қосимов 1958 йили туғилган. Урта мактабни битиргач, Тошкент театр ва расмийлик олийгоҳига кириб, устози Шухрат Аббосовдан санъат сирларини ўрганган. 1984 йили олийгоҳни битиргач, ҳозирги кунга қадар республика телевидениесида меҳнат қилмоқда. У телетомошабиланга жуда яхши таниш бўлган "Чангак" ва "Шайтанат" видеофильмларининг муаллифи ва режиссёри.

— Жаҳонгир, дастлабки ижодий фаолиятингиз, яратган асарларининг ҳақиқатан ҳам режиссёрлик сифатини кўрсатганини айтаверсангиз. — Мен дастлаб, Ўзбекистон телевидениесининг "Болалар ва ўсмирлар" учун кўрсатувлар бош таҳририятини" да ишлаганман. Унинг уша пайтлардаги раҳбари Халима Самодовдан телевидениега ҳо хусусиятларни ўрганганман. 1985 йили америкалик ёзувчи Генрининг "Олтин ва муҳаббат" асари асосида телевизионрокам биринчи бор телевидение орқали кўрсатилганда, қанчалик ҳажжонланганим фақат ўзимга аён.

—1988 йили Хайриддин Султоновнинг "Чангак" асари устидега ишладим. Шунда Хайриддин ака, ёзган қатар асарларидан нега айнан "Чангак"ни танлаганини сабабини сўраганларидега: "Асарнинг бадий раҳбари ёлқандош бўлиб келган қўшнлар мол аччидага айтишиб қолмади. Оқирда машина иккитаси ҳам буямиди. Фильмда қўшнлар ролини совмилик актёрлар Бахтиёр Иштиёров билан Хусан Шариповлар ижро қилишган.

1991 йили эса "Яраланган қўш ҳамон умумқад" телефильмининг суратга олдим. Умуман ҳар бир ижодкор каби барча асарларимга ҳам қалбим қўриши қўшман. Шунинг учун бўлса керак, барчаси мен учун бирдек қадридлир.

— Жаҳонгир, билишимча, Сиз "Олтин девор", "Утган қулар" фильмларини ҳам ўша йиллари суратга олмоқчи эдингиз. Негадир улар экран юзини кўрмади?

— Ҳабибулло ака, ўзингиз яхши биласиз, ижод ўта хусусий ва эркинликни ёстиришдан соҳа. Ыкки ижодкорнинг бир нарсасига икки хил муносабат, уни турлича тасаввур ва хис қилишни ўта табиий ҳолдир. Худди шунга ўхшаш томошабиннинг ҳам диди, дунёқарашини турлича. "Фильм барчага бирдек ёқади", дейиш нотўғри. Ундан ташқари, санъатнинг ўзига ҳо кўз илғамас баъзи назок томонлари борки, уларни ҳисобга олмаслигининг иложи йўқ. Бозидега улар яхши сценарий учун яхши режиссёр, актёр ва етарли маблағ ундиришдаги "муҳораба" да сезилади.

"Олтин девор" фильми Россиянинг "Экран" ижодий бирлашмаси бюортамасига буюнган Рихсавой Мухаммадзонов сценарийси асосида уша пайтларда Мэлэ Афзалов раҳбарлик қилган "Ватан" киностудиясида суратга олиниш мўлжалланганди. Асарнинг бадий раҳбари О.Атишев фильми режиссёрлигини менга топширди. Мен унга асарни кинода қандай тасаввур қилишимни ва шу бовис сценарийга ўзгаришлар киритмоқчилигини айтдим. Сценарий муаллифи эса бунга рози бўлмади. Хуллас, бора-бора актёрлар танлаш, фильмини суратга олиш мумкинлиги, кейинчалик юзага келган ўзгача қарашлар оқибатида мен суратга олишдан воз кечдим. Бу каби тасодифлар, сиртдан қараганда бошқача қиринса-да, санъатда бўлиб туриши табиийдир.

— Маъзур тасвир қилган кинодаги келгуси режиссарингизга қандай аъвоқ қилдингиз?

— Мен доим ижодкор фикрини, у қандай бўлишидан қатъий назар, ҳурмат қилишга ўргатганман. Ыкки ижодкорнинг бир нарсасига икки хил муносабат, уни турлича тасаввур ва хис қилишни ўта табиий ҳолдир. Худди шунга ўхшаш томошабиннинг ҳам диди, дунёқарашини турлича. "Фильм барчага бирдек ёқади", дейиш нотўғри. Ундан ташқари, санъатнинг ўзига ҳо кўз илғамас баъзи назок томонлари борки, уларни ҳисобга олмаслигининг иложи йўқ. Бозидега улар яхши сценарий учун яхши режиссёр, актёр ва етарли маблағ ундиришдаги "муҳораба" да сезилади.

—1998 йилнинг бошлари эди. Менга қўшимчи, радиода узоқ йиллар ижод қилган шoir Сабриддин ака Садриддинов ёзувчи Тоҳир Масуднинг "Шананат" асарини ўқиб чиқиб кинога қўйишни тавсия қилди. Асар кинода яхши мўлжалга эришди. Шундан сўнг, мен Нарвўзга Бийнозав билан ҳамкорликда "Учқўргонлик Чарли", Хуришд Даврон асари асосида "Библионининг қайтиши" номли киносценарийини ёзиб бодий кенгашга топширдим. Улар ҳам аввалги асарларим каби мунозараларга сабаб бўлмоқда.

— Энди, кўпчилик телетомошабилар томонидан яхши қабул қилинган "Шайтанат" видеофильмининг яратилиши ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

— 1998 йилнинг бошлари эди. Менга қўшимчи, радиода узоқ йиллар ижод қилган шoir Сабриддин ака Садриддинов ёзувчи Тоҳир Масуднинг "Шананат" асарини ўқиб чиқиб кинога қўйишни тавсия қилди. Асар кинода яхши мўлжалга эришди. Шундан сўнг, мен Нарвўзга Бийнозав билан ҳамкорликда "Учқўргонлик Чарли", Хуришд Даврон асари асосида "Библионининг қайтиши" номли киносценарийини ёзиб бодий кенгашга топширдим. Улар ҳам аввалги асарларим каби мунозараларга сабаб бўлмоқда.

— Энди, кўпчилик телетомошабилар томонидан яхши қабул қилинган "Шайтанат" видеофильмининг яратилиши ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

— 1998 йилнинг бошлари эди. Менга қўшимчи, радиода узоқ йиллар ижод қилган шoir Сабриддин ака Садриддинов ёзувчи Тоҳир Масуднинг "Шананат" асарини ўқиб чиқиб кинога қўйишни тавсия қилди. Асар кинода яхши мўлжалга эришди. Шундан сўнг, мен Нарвўзга Бийнозав билан ҳамкорликда "Учқўргонлик Чарли", Хуришд Даврон асари асосида "Библионининг қайтиши" номли киносценарийини ёзиб бодий кенгашга топширдим. Улар ҳам аввалги асарларим каби мунозараларга сабаб бўлмоқда.

— Энди, кўпчилик телетомошабилар томонидан яхши қабул қилинган "Шайтанат" видеофильмининг яратилиши ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

— 1998 йилнинг бошлари эди. Менга қўшимчи, радиода узоқ йиллар ижод қилган шoir Сабриддин ака Садриддинов ёзувчи Тоҳир Масуднинг "Шананат" асарини ўқиб чиқиб кинога қўйишни тавсия қилди. Асар кинода яхши мўлжалга эришди. Шундан сўнг, мен Нарвўзга Бийнозав билан ҳамкорликда "Учқўргонлик Чарли", Хуришд Даврон асари асосида "Библионининг қайтиши" номли киносценарийини ёзиб бодий кенгашга топширдим. Улар ҳам аввалги асарларим каби мунозараларга сабаб бўлмоқда.

— Энди, кўпчилик телетомошабилар томонидан яхши қабул қилинган "Шайтанат" видеофильмининг яратилиши ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

— 1998 йилнинг бошлари эди. Менга қўшимчи, радиода узоқ йиллар ижод қилган шoir Сабриддин ака Садриддинов ёзувчи Тоҳир Масуднинг "Шананат" асарини ўқиб чиқиб кинога қўйишни тавсия қилди. Асар кинода яхши мўлжалга эришди. Шундан сўнг, мен Нарвўзга Бийнозав билан ҳамкорликда "Учқўргонлик Чарли", Хуришд Даврон асари асосида "Библионининг қайтиши" номли киносценарийини ёзиб бодий кенгашга топширдим. Улар ҳам аввалги асарларим каби мунозараларга сабаб бўлмоқда.

— Энди, кўпчилик телетомошабилар томонидан яхши қабул қилинган "Шайтанат" видеофильмининг яратилиши ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

— 1998 йилнинг бошлари эди. Менга қўшимчи, радиода узоқ йиллар ижод қилган шoir Сабриддин ака Садриддинов ёзувчи Тоҳир Масуднинг "Шананат" асарини ўқиб чиқиб кинога қўйишни тавсия қилди. Асар кинода яхши мўлжалга эришди. Шундан сўнг, мен Нарвўзга Бийнозав билан ҳамкорликда "Учқўргонлик Чарли", Хуришд Даврон асари асосида "Библионининг қайтиши" номли киносценарийини ёзиб бодий кенгашга топширдим. Улар ҳам аввалги асарларим каби мунозараларга сабаб бўлмоқда.

— Энди, кўпчилик телетомошабилар томонидан яхши қабул қилинган "Шайтанат" видеофильмининг яратилиши ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

— 1998 йилнинг бошлари эди. Менга қўшимчи, радиода узоқ йиллар ижод қилган шoir Сабриддин ака Садриддинов ёзувчи Тоҳир Масуднинг "Шананат" асарини ўқиб чиқиб кинога қўйишни тавсия қилди. Асар кинода яхши мўлжалга эришди. Шундан сўнг, мен Нарвўзга Бийнозав билан ҳамкорликда "Учқўргонлик Чарли", Хуришд Даврон асари асосида "Библионининг қайтиши" номли киносценарийини ёзиб бодий кенгашга топширдим. Улар ҳам аввалги асарларим каби мунозараларга сабаб бўлмоқда.

— Энди, кўпчилик телетомошабилар томонидан яхши қабул қилинган "Шайтанат" видеофильмининг яратилиши ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

— 1998 йилнинг бошлари эди. Менга қўшимчи, радиода узоқ йиллар ижод қилган шoir Сабриддин ака Садриддинов ёзувчи Тоҳир Масуднинг "Шананат" асарини ўқиб чиқиб кинога қўйишни тавсия қилди. Асар кинода яхши мўлжалга эришди. Шундан сўнг, мен Нарвўзга Бийнозав билан ҳамкорликда "Учқўргонлик Чарли", Хуришд Даврон асари асосида "Библионининг қайтиши" номли киносценарийини ёзиб бодий кенгашга топширдим. Улар ҳам аввалги асарларим каби мунозараларга сабаб бўлмоқда.

ҲАҚ ОЛИНУР, ЛЕКИН БЕРИЛМАС!

Барчамизга офтоб каби равшан ва аёндуриқ, мактоб - тараққийнинг бошланғичи, маданият ва саводнинг дарвозасидур. Хар миллат, энг аввал, мактобни ибтидоийлиги замонача ислот этиб қўлайтурганда, унинг аҳолига қўйиладиган таъриқий йўлини қир муаданитдан фойдаланмас. Маданияти ҳозирдан маҳрум қолуб, саноеъ ва маориф салоҳи ила қуролланмаган миллат эса, дунёда роҳат ва саодат юзини кўролмас. "Муборизи хабр" майдонига мултола мағлуб бўлур, оёқлар остида эзилур, диний, иктисодий ишларда ўзгаларнинг асири бўлур, бора-бора миллат ва дёнәтатини ҳам қўлдан берур. Ана ушбу йўллар ила охири маъв ва ноуба бўлур кетар.

Бизни қилатургон ақлсизлигининг қайси миллат қилур? Ничоқ, хатна бу икки бало шундоғ қаттиқ бир иллатки, улмағунча қутулиб бўлмайду.

Калисонинг олдидега тошқандлик ёш атибор эканки, ҳожи ва завворлар олтургон нимарсалар сотаду. Дўконига бироз ўлтурду. Мамлакатдан сўради. Қўлга бир

неча нусха "Ойна" ва "Туркистон харитаси"ни бердим. Ахли савод экан. Тошқанд шаҳрини кўрсатдим. Биҳитёр харита устиндаги Тошқандни ўлуб, қўлга суртди. (Хуб-биз ватанин, миз ал-нимон.) Хусусан, ватан ва ахли дёнәрни (ни) қадри мусофиратга маълум бўлур. Ҳақиқатан ватан муқаддасду. Қадрини раҳмат маҳрум қолуб, саноеъ ва маориф салоҳи ила қуролланмаган миллат эса, дунёда роҳат ва саодат юзини кўролмас.

Яхд миллат ва хар бир қўзи очик миллат манфаатлик ишга пулни қизғонмайду. Бу иш учун бир-биринга Рўшнлрд бой 4 миллий сўм берибду.

Агарда "хотир қолмасун" қондаси маслак туғулса, матбуотдан қалам тор-тмоқ керак. Чунки ҳақиқий матбуот ҳеч кимни хотиринга қарамас. "Хотир қолмасун" қасали биз мусулмонларни барод этди.

Тараққий этган миллатлар оналарни уқутар экан, биз аввал онамизни уқутуб, анга тил ўргатмоқчимиз керак. Чунки бизни илм ва тилсизлигимиз аларданду.

Маҳмудхўжа БЕХБУДИЙ

раво кўрмаган меҳнатлар билан шугулланиш учун АҚШга оқиб келаяптилар. Қўллаб-қўлланчилар қалаётган мамлакатлар иктисодиёти ҳеч қачон ёмон бўлмаган. Бизга хатто умумқарашларга эид келган тақдирда ҳам ҳақиқатни очик-ойдин айта оладиган янгича тафаккурли сиёсатчилар керак.

</

БИР БОР ЭКАН,

70 ЁШЛИ ФИРИБГАР

(суд очерки)

ТАХРИРИЯТДАН ЖИНДЕК ИЗОХ: Ҳеч ким таниммаган ва таниши ҳам мумкин бўлмаган ҳуқуқшунос-журналист Азал Котибнинг ҳеч қаерда эълон қилинмаган, бирок топилмас эълон газетасида шартта босилган бир папка "суд очерк"лари топилди. Ноёб топилма шу чоқкача қай гўрда пўпанак босиб ётгани ҳозирча сир. Фақат шу нарса аёнки, Азал Котиб ўз очеркларини мўдом ҳаммуаллифликда битган. Ҳаммуаллифларки, бири судья, бири прокурор, яна бири боқсана ходими, боз яна бири борки, солиқ инспектори... Бу ҳол унинг жасорати нечоғли эканини, жиноятчиликка қарши соҳа ходимларидан-да фаолроқ курашганини билдирибди...

Куйида Азал Котибнинг ҳали эълон қилинмаган "70 ёшли фибрибгар" номли суд очеркиси билан танишасиз. Мабодо, очерк сизда яхши таассурот қолдирса давомини ҳам чоп этишга тайёрсиз...

Мамарайим бобо етмишни урган бўлса-да, бели оғримай пул топадиган техникхўр-текинтомоқ-сурбет ва фибрибгарлардан чиқиб қолди. Бир куни осмонга қараганча дам соқолини силлаб, дам қоринини қашлаб дам калласига ажойиб фикр келди: "Оҳ қанийди, ярим коса қарам шўрва бўлса, - дея тамшанди у. - Маза қилиб ичсанг. Ва яриман бўлсаки, чойга бўқтариб урсанг. Узиям ошқозонда йиғлаб қўришадилар..."

Бу фикрдан унинг дили яяраб, кўзлари чақнаб, ҳатто ўрниндан туриб кетди. Ва турганча тўппа-тўри бозорга борди. Бозорда ҳукуматимиз яратиб берган имтиёزلардан самарали фойдаланган ҳолда тижоратчилик қилаётган Алибек

Бекамов деган саҳий савдогардан бир ярим сўм пул олди. Олган пулига исирик сотиб олди-да, уни дастлабки тезовда аниқлаш имконияти бўлмаган узун бўйли, икки юзи қўп-қизил, чап юзидея ёнғокдек холи бўлган йиғитнинг "PALLMALL" сигаретаси ердамида тутатиб олди.

Шундай қилиб, техникхўр-текинтомоқ-сурбет чол ўзгаларнинг ишончига кириб, қасддан фибрибгарлик йўли билан ўзининг жиноятқорона мақсадини амалга оширишга киришди:

Атрофга бадбўй, ёқимсиз тугун тарқатиб, атроф-муҳит ва экологияга жиддий таъсир кўрсатган ҳолда дуч келган савдогарларга қараб тутата бошлади. Уни инсофга чақирганлар ҳам бўлди, бироқ шум ниятли безбет-текинтомоқ-техникхўр-фирибгар чол бировага қулук солмади, ажойиб, бу сурбетдан қутулиш учун одамлар унга беш-ўн сўмдан бера бошлади... Қараски, тўшум ёмон эмас: бир кунда эглик уч сўм қўққ икки тиғин даромад қилибди. Уша куни толган пулининг бир қисмига ёвгон шўрва олиб ичди, ҳатто битта юшюк-шон еди, бир отим нос ҳам олиб чекди...

Шу зайилда кунлар ўтаверди, безбет-текинтомоқ-техникхўр-фирибгар чолнинг омади юришгандан юришди. Ҳали янги ятак олиб кийди, эски қалишини яматди, ҳатто яп-янги шалвор-иштон ҳам олиб кийди...

Бирок жиноят жазосиз қолмади. Безбет-текинтомоқ-техникхўр-фирибгар чолнинг тез орада қилмишлари фош бўлди ва Жиноят Кодексининг бир неча моддалари билан айбон деб топилди. Яъни:

а) 168-модда 3 қисми "б" банди (Фибрибгарлик, яъни алдаш ёки ишончни суиистеъмол қилиш йўли билан ўзганинг

жуда қўп миқдордаги мулкни қўлга киритиш);

б) 171-модда 2 қисми "б" банди (Жиноят йўли билан топилган мулкни олиш ва ўтказиш);

в) 196-модда 2 қисми (Атроф табиий мухитни ифлослантириш);

г) 204-модда 3 қисми (Алоҳида муҳофаза этиладиган табиий ҳудудларнинг тартибини бузиш);

д) 184-модда энг охириги қисми (Солиқ ва бошқа тўловлардан қасддан бўйин товлаш).

Суд ҳайъати жазо белгилашда судланувчининг ёлғизлиги, ҳеч ким йўқлиги, маҳалла комитетининг ижобий тавсифномасини ҳисобга олиб, безбет-текинтомоқ-техникхўр-фирибгар чолга бор-йўғи 25 йил озодликдан муҳрмун этиш жазосини белгилади. Шунингдек, ундан етказган моддий ва маънавий зарари учун "Соққа", "Доллар", "Валюта" фирмалари раҳбарларига 168 сўм 07 тиғин ундириб берилди. Бундан ташқари судланувчининг мол-мулки (ямалган қалиш, ятак, чопон, шалвор-иштон ва ҳ.к.)ни мусодара эди...

Айни кунда сурбет-техникхўр-текинтомоқ-фирибгар чол қамоқда бошини қашлаб ўтирибди.

Ҳа, азизлар, жиноятга жазо муқаррар. Ҳеч ким одил судловдан қочиб-қутулолмайди... Ашаддий жиноятчиларга шу зайилда қажшатқич зарба берилса, жамият-имиз покиза одамлар жамиятига айлана кетади!

Қози ТЕМИРОВ,

Энг катта адиля маслаҳатчиси Азал КОТИБ,
хуқуқшунос-ёзувчи, "Йилнинг энг яхши журналисти" қўриқ-тапловининг бўлажак голиби

ОТИНГИЗ ЧЕКАДИМИ?

Бир аёл дугонасидан сўради:
— Кўзингни ким кўқартирди?
— Эрим!
— Ия, ҳали мен эрингни командировкада деб ўйлабман.
— Узим ҳам шундай деб ўйлаган эдим.

Учта қовбой суҳбатлашиб ўтирганида, биттаси иккинчисидан сўради:
— Билл, икки қарра икки қанча бўлади?
— Тўрт-да.
У тўппончасини олиб Биллин отиб ташлабди. Таажубланган учинчи қовбой сўради:
— Нега бундай қилдинг?
— Қерагидан ортқ билгани учун.

Миллионер ҳовлисидаги курувчиларга дебди:
— Катта-катта қилиб 3 та бәссейн қуришлар. Биттаси иссиқ сувли, биттаси совуқ сувли, учинчиси эса умуман сувсиз бўлсин!
— Хўжайин, сувсизни нимага керак?
— Чунки дўстларимнинг биронтаси ҳам сузишни билмайди.

Бир фермер ўзига ўхшаган фермер қўшинига телефон қилибди:
— Жеймс, сенинг отинг чекадимми?
— Жиннимисан, йўқ, албатта.
— Унда отхонанг ёнапти.

Хурсанбек АБДУЛЛАЕВ,
ЎзЖТУ халқроқ журналисти
факультети талабаси

ААМОЙИ-ААЖОЙИ

* Дўқонга келган бу галги шакар ёмонам ширин экан...

* Тўп дарвоза томон тобора шитоб билан думалашда давом этарди.

* Кўёш қийинчилик билан осмон томон кўтарилмоқда.

* Кеб қолинг, ширин пиёэ...

* Аэропортда қоп кўтарган аёллар ойга қараб самолёт қотишмоқда.

* Пешона теридан бўлган олманинг ҳиди хонани тутиб кетди.

* Гриппдан сақланай десангиз, унинг вирусини топиб қиринг.

* Шефта туриб салом бермоқ одоб доирасининг нормаларидандир.

* Ботқоқликдаги чўл қурбақалари чивинларни севиб тановул қилишмоқда.

* Балиқлар қуруқликда сузюлмаганидан сузда яшайди.

* Ананас Ҳиндистоннинг ўрмонли ҳудудларида ўсади.

Ф.КОМРОН

Назоқат ая, тухумфуруш қўшинисига тақдидан, етти ҳадилининг бири, дея саккизта товуқ боқа бошлади-ю, рўзворага барака кирди. Барака топгур товуқлар бири олиб, бири қўйиб тухумни уяверди! Бироқ, "осмондан" тушган бу бараканинг галваси қутилмаган жойдан чиқди.

Бир куни саҳарда одатдагилек кўча йўлкасини супурай деб дарвозани очганини биллади, оқиш-тилла-ранг хўроз "Қу-қу" лаганича ўзини йўлакка урса денг! Аянинг эҳсониси чиқиб кетди. Эс-хўшини йиғиб улгурмай қараса, даканг хўроз қаердан-дир товуқхонага кириб олиб, товуқларни бирма-бир чинқиртириб...

- Э, шарманда! - деди ая нима қиларини билмай. Юмушларига чалғиди. Анчадан кейин қараса, қўшининг хўрози худди дунёнинг оғирини снгиб қилган полвондек гердайиб, битта-битта қадам ташлаб кўчага чиқиб кетаяпти.

Орадан икки кун ўтди, эрталаб яна уша ахвол: Назоқат ая дарвозани очса, қўшни хўроз "Қу-қу" лаб турибди. Сўраш-исташ йўқ, ўзини ҳовлига урди. Катакдаги товуқлар бошини бўйнига қисиб, югуриб қолдиши. Хўроз тоқат-сизланса-да, гердайишни қўймай, оқ-тилло патларини тонгги қуёш нурида жиллантириб, бир ён қанотини ерга теккудек елпигич қилиб патирлатганича "лип" этди-ю, катак ичидея пайдо бўлди.

Ая ўзинча қулди, эйтибор қилмай нари кетди.

- Назоқат ая! - деб чақириб қолди кимдир. Чиқди. Қўшиниси - турт қизнинг отаси тушмагур Садир найнов ўзи ҳовли томонга аланглаб сўради:

- Хўрозимиз чиқмадим?
- Ҳе...ҳм... - деди ая нафасини ютиб. - Билма-

ди. Ҳовлига чиқиб қараса, катакдаги товуқлар изиллаб чиқишга уриняпти. Ҳатто биттаси ҳовлига чиқиб ултурибди ҳам!

- Ҳу, кундош бўма...ларинг! - деди ая, ич-ичидан кел...ган қулгини босолмай. Ноилж, Садир найновга оғиз солди.

- Битта хўроз ҳам боқиб қўйинг-да, ая, - деб ақл ўргатди Садир.

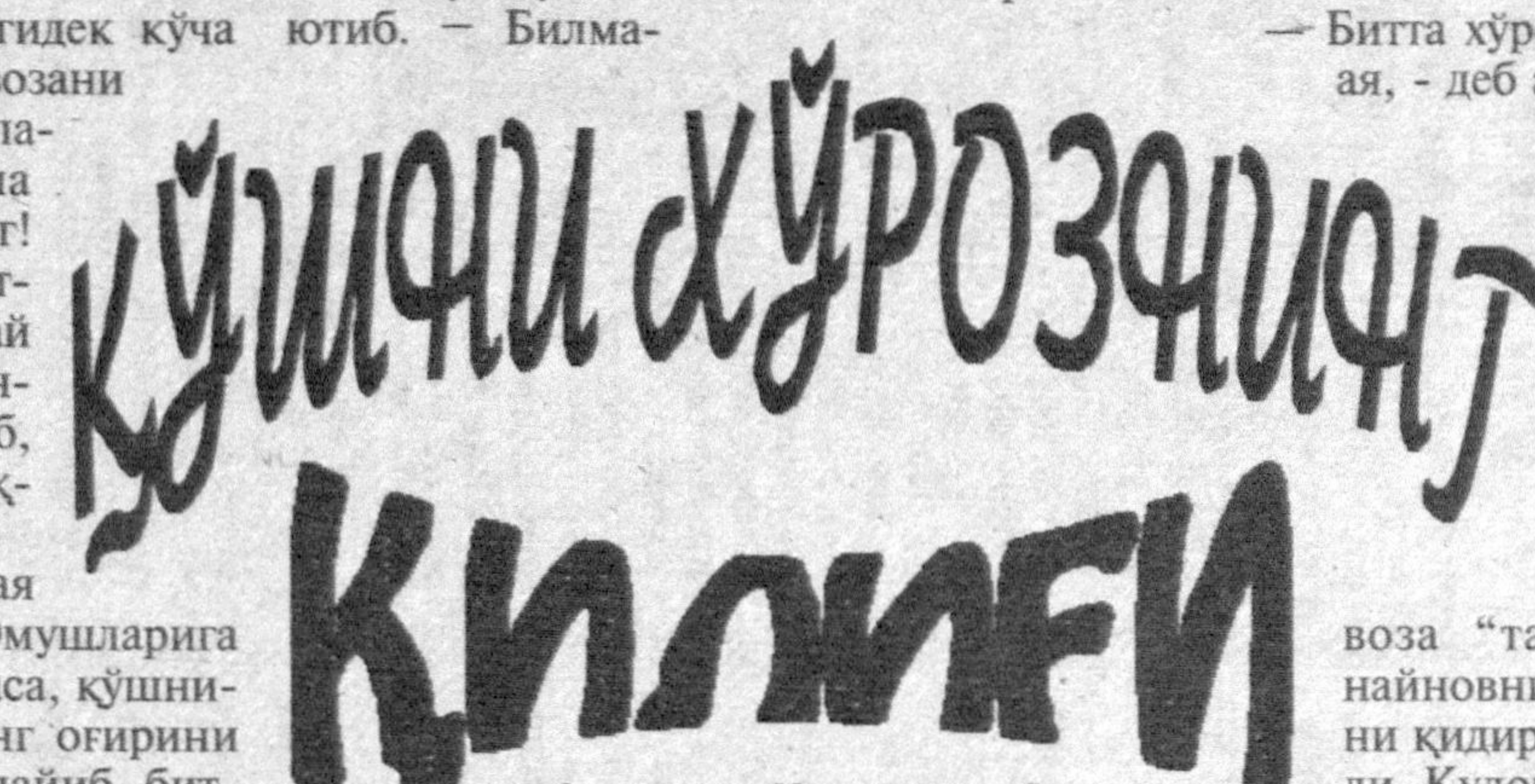
- Кампир бошимга хўроз қидириб юрамани, шу олифтанга менга сот. Ўзинг бошқасини оларсан.

Савдо... пишди. Оқиш-тилла-ранг хўроз Назоқат аяниқига ич-кўёб бўлди.

Ая эрталабки дарвоза "тақиллатиш"лар, Садир найновнинг турт қизи хўрозларини қидириб чиқишларидан қутулди. Қулғим тинчиди, деб юрганди... ҳар куни эрталабдан хўроз гоийб бўлади! - одат чиқарди. Ҳар қалай, бир ўзининг пулига олинган хўроз, излади, қидириди. Оқиш-тилла-ранг олифгани Садир найновни кидан топди!

- Ая, хўрозингиз тушмагур, ҳар куни эрталабдан дарвозамиз ёнига келиб қичқиради, ўзини ҳовлига уриб, катакка кириб кетади... - деди уялиққираб, Садирнинг хотини...

ШАВҚИДДИН

(воқеий ҳикоя)

ГАРОЙИБ ЙИЛНОМА

Агар сиз ҳафтанинг қайси кунда туғилганингизни билишни истасангиз, куйидаги жадвалдан фойдаланишингиз мумкин:

Йиллар	Ойлар												
	Я	Ф	М	А	М	И	И	А	С	О	Н	Д	
1925	1953	1981	4	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2
1926	1954	1982	5	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3
1927	1955	1983	6	2	3	0	3	5	1	4	6	2	4
1928	1956	1984	0	3	4	0	2	5	0	3	6	1	4
1901	1929	1957	1985	2	5	1	3	6	1	4	0	2	5
1902	1930	1958	1986	3	6	2	4	0	2	5	1	3	6
1903	1931	1959	1987	4	0	3	5	1	3	6	2	4	0
1904	1932	1960	1988	5	1	2	5	0	3	5	1	4	6
1905	1933	1961	1989	0	3	3	6	1	4	6	2	5	0
1906	1934	1962	1990	1	4	4	0	2	5	0	3	6	1
1907	1935	1963	1991	2	5	1	3	6	1	4	0	2	5
1908	1936	1964	1992	3	6	0	3	5	1	3	6	2	4
1909	1937	1965	1993	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5
1910	1938	1966	1994	6	2	2	5	0	3	5	1	4	6
1911	1939	1967	1995	0	3	3	6	1	4	6	2	5	0
1912	1940	1968	1996	1	4	5	1	3	6	1	4	0	2
1913	1941	1969	1997	3	6	2	4	0	2	5	1	3	6
1914	1942	1970	1998	4	0	3	5	1	3	6	2	4	0
1915	1943	1971	1999	5	1	4	4	6	2	4	0	3	5
1916	1944	1972	2000	6	2	3	6	1	4	6	2	5	0
1917	1945	1973		1	4	4	0	2	5	0	3	6	1
1918	1946	1974		2	5	5	1	3	6	1	4	0	2
1919	1947	1975		3	6	6	2	4	0	2	5	1	3
1920	1948	1976		4	0	1	4	6	2	4	0	3	5
1921	1949	1977		6	2	2	5	0	3	5	1	4	6
1922	1950	1978		0	3	3	6	1	4	6	2	5	0
1923	1951	1979		1	4	4	0	2	5	0	3	6	1
1924	1952	1980		2	5	6	2	4	0	2	5	1	3

К у н л а р

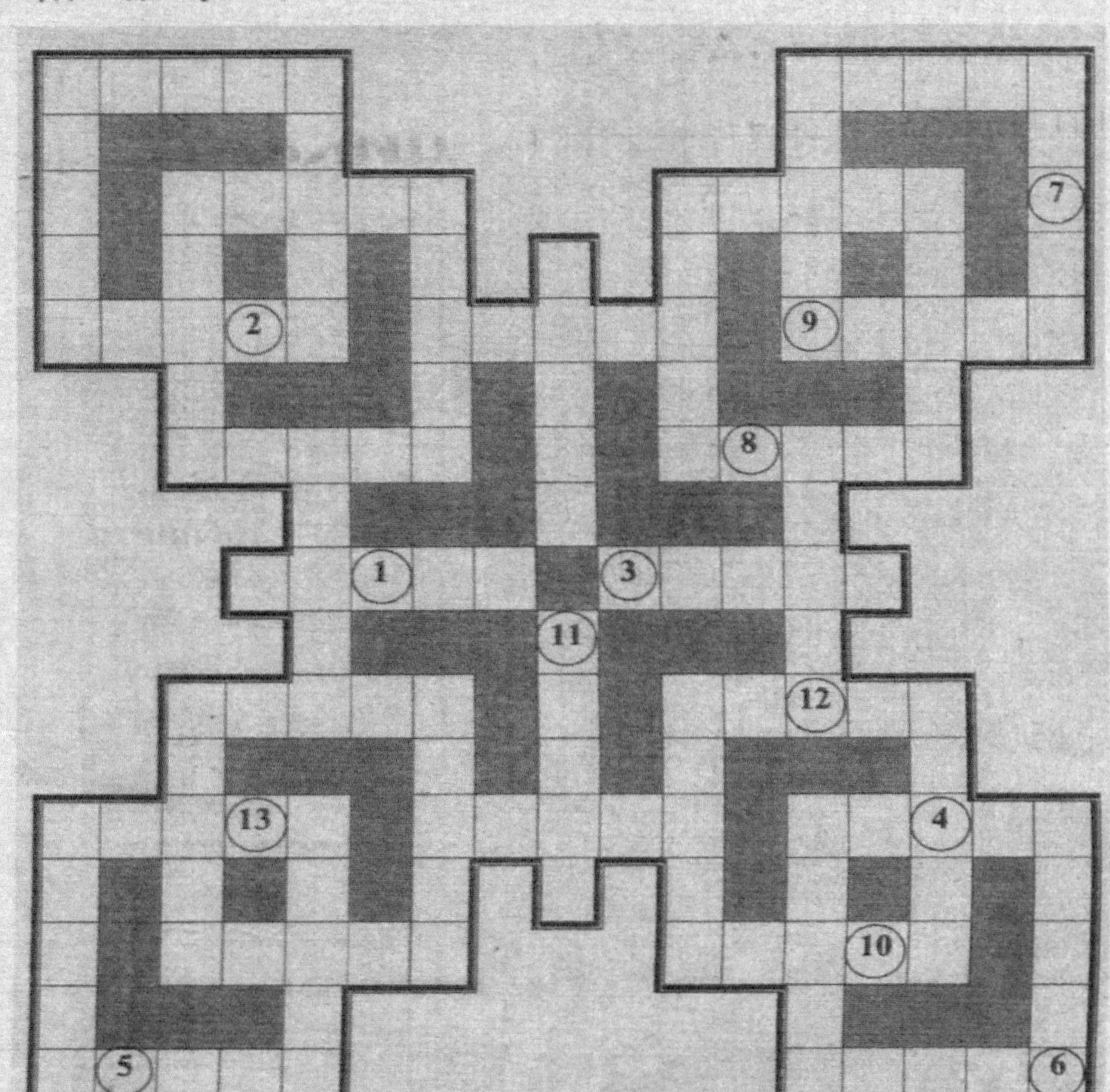
Якшанба	1	8	15	22	29	36
Душанба	2	9	16	23	30	37
Сешанба	3	10	17	24	31	
Чоршанба	4	11	18	25	32	
Пайшанба	5	12	19	26	33	
Жума	6	13	20	27	34	
Шанба	7	14	21	28	35	

Мисол учун, туғилган кунингиз 1991 йил 1 сентябрь бўлса, аввал "Йиллар" жадвалидан туғилган йилнингизни топасиз, сўнг "Ойлар" жадвалидаги "С"(сентябрь) устундан ўша йил билан бир қаторда жойлашган "0" рақамини топиб, унга туғилган кунингиз рақамини қўшасиз. Ҳосил бўлган "14" рақамини "Кунлар" устунидан кўрсангиз, ҳафтанинг яқшанба кунига тўғри келиши маълум бўлади. Демак, сиз 1991 йил 1 сентябрь яқшанба кунини туғилган экансиз.

БОШҚОТИРМА

Тел: 133-69-45 Тузувчи: Нилуфар МИРХОЖИЕВА

Ён томонда берилган сўзларни катаклар ичига жойлаштириб қичинг ва рақамларга тўғри келган ҳарфлар ердамида жумбоқни топинг.

ЖУМБОҚ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----

КУПОН № 5

БУЛОК
ЛАВҲА
ХОЛИД
ЧИГИТ
МАКОМ
ЧАМАН
КОКИЛ
ТУМАН
КЎТОС
ДИГАР
ПАЛАК
МИСОЛ
БИЛИМ
НИГОР
МУХИМ
ЧАРОС
ҚАРОР
САКИЧ
РАШИД
ФАКИР
ПОМИР
КЎНИМ
СОДИК
РОХАТ
ХАТАР
КУРУК
РАДАР
КАДИМ
АХМАР
ЧАЛОБ
САМУД
ФОНУС
МОТОР
РОМАН
ШАФАК
ЧОДИР
БЎКИР
ПОРСО
РАМИЛ
ИФТОР

"МАМАТКИНО" ҲАНГОМАЛАРИ

Ҳар бир киноасар нафақат иқодий гуруҳининг, балки инженер-техник, ҳўжалик ходимларининг ҳам машаққатли меҳнатлари маҳсулидир. Экрандаги фильм титрларида уларнинг исм-шарифлари ёзилмаса-да, иқодий учрашуларда олқишларнинг аксарияти уларга аталмаса-да уларнинг кинога бўлган фидойиларча муҳаббати янги-янги фильмларда ишлашга ундайди ва йиллар ўтишига қарамасдан ана шу меҳр ҳеч хотирадан ўчмайди.

"Ўзбекфильм" киностудиясида Мамат ака Алимовни танимайдиган инсон йўқ. У киши 35 йиллик кинодаги фаолияти давомида ўзбек миллий ва ҳажон киносанъатининг энг кўзга қуриган киноарбоблари билан ҳамсуҳбат бўлган. Мамат ақанинг хонасига кирсангиз, худди кино музейига киргандек ҳис қиласиз ўзингизни. Деворларга Раҳ Қалпур, Акбар Қўрасова, Николай Черкасов, Кирилл Лавров, Шамиля Азми, Суйменкул Чокморов, Асанли Ашимов, Наби Раҳимов, Раҳим Пирмухамедов, Комил Ерматов, Санъат Девоннов каби қатор таниқли актёрларнинг дастхатлари ёзилган суратларини қўрасиз. Учрашулар ҳақида Мамат ақанинг суҳбатларини, ичкакузди ҳангомаларини эшитган киши маза қилади.

"Отелло мод"
XX асрнинг 50-йилларида буюк ўзбек саҳна устаси саҳнада Отелло образини 500 мартадан зиёд ижро этган Аброр Ҳидоятлов шахримизнинг ҳозирги Сайилгоҳ кўчасида кета туриб, бир бино олдида тўхтаб қолиптилар. Шунда чўнтақларидан кўзойнақни тополмай, шерикларига мақтанибдилар: "Ана, кўрдингни санъатининг қудратини: "Отелло мод" деган дўқон ҳам очилибди", дея ўзига хос жилмайбдилар устоз санъаткор.

"Насриддин қани?!"
1959 йилнинг 27 августда Тошкентнинг аввалги Тельман номили истироҳат боғида кино байрами ўтказилаётган эди. Уша пайтлардаги деврилк барча кино санъаткорлар машҳур образлари либосида фильмлардан парчалар кўрсатишарди. Улар орасида Йўлдош Аъзамов, Раҳим Пирмухамедов, Зоҳид Собитов, Санъат Девоннов, Миршоҳид Мирқилолов, Ҳамза Умаров, Тўлқин Тожиев каби акт